

ДАВРО-БОСАНСКИ ИСТОЧНИК

лист за црквено-просвјетне потребе српско-
прав. свештенства у Босни и Херцеговини.

Издаје двапут у мјесецу. — Цијена 3 фор. годишње.

Бр. 16.

Сарајево, 15. Августа 1889.

Год. III.

О љубави према ближњему.

„Пастиръ добрии дѣши свою пол-
гаетъ за овци.“ (Јов. X. 11.)

Како нам лијепо света еванђелска наука и учитељ небесни кажу, да је добар и благ пастир стада Христова свакад готов живот свој и душу своју положити, жртвовати за своје стадо! Ето, какви морају бити пастири; ето каквом и којом врлином треба да су напојени служитељи Божији, чувари Његовог светог закона на земљи. — Па такви морамо и ми сви бити, ако хоћемо да праведно себе називамо вјерним посљедоваоцима Богочовјека Христа. — Пастири жртвују себе за одбрану свога стада, а ми смо дужни жртвовати себе за другог, јер и св. Јован богослов не каже у залуд у I. посл. саборној: „Ми смо дужни полагати душе за браћу“ (III. 16.); дужни смо да „возлюбимъ другъ друга.“ — Да, треба да жртвујемо за другог, јер оно ћемо и чувати, за што смо се готови жртвовати. Нико не може бити готов и спреман да се за ближњег жртвује ако га не љуби. Ко осјећа љубав према

ближњем, ко љуби из свег срца ближњег као себе самог, тај ће док буде могао чувати и себе и ближњег, да не дођу у какву невољу, да не буду рђавим и тешким околностима притијешњени; а ако и поред свег чувања наиђе ближњи на путу живота земаљског на трње и коров, стараће се прави хришћанин да ближњем ма у чему помогне у колико је душевно, тјелесно и материјално снажан.

Жртва, коју смо положили на олтар спасења нашег ближњег, не ће пропасти; ако њу и не добијемо натраг, али ћемо у замјену за њу примити достојну „мзду“ не на земљи, него горе, на небу — у вјечном царству славе Христа Исуса. — Да, никад не ће погинути, него ће се нама повратити све, што потрошимо за корист, срећу и спасење душе ближњег.

Каквим сјеменом тежак засије земљу, такво ће се и сачувати, јер ако оно у земљи и иструне, опет израсте и донесе

плода; а какво сјеме остави за себе и за своју потребу, истрошиће се, појешће се пропашће и плода никаква не ће донијети. Тако ће бити и с нама. Ближњи наши јесу она земља, у коју ми сијемо сјеме; у њима, као у каквој благајници, добро се сачува за будуће вријеме све, што ми жртвујемо, што ми дајемо.

Земљодјелци не ће пожњети плода, умираће од глади, ако буду све сјеме своје појели а земљу оставили необрађену и непосијану. Тако и ми не ћемо имати залог за будући живот, ако будемо своје силе, своје богаство и част своју разбацали и упропастили само на себе и на тјелесна уживања наша и раскалашни живот, а ближњему своме брату никаква добра не учинили. — Није ли то вапијући гријех на небо, кад се један топи у уживању и господтини, а други умире од глади, пати од хуке и буке, која се чује у његовом гладном и празном трбуху; дрхће и вас се тресе од голотиње, а његово бједно и убого тијело поцрњело, малаксало, тешко ослабило, јер мора да подноси сваку непогоду, мора да приклони главу и да подлеже рђавим утицајима природним на његово голо тијело. — Каква осјећања обузму човјека, како

ли дубоко и горко мора да уздахне, кад види да се сиромаш потуца од куће до куће, од немила до недрага, те преклиње и моли: „Дарујте ме хранитељи, хранитељи родитељи, дарујте ме браћо моја...“, а многи његов тобожњи хранитељ, не имајући срца, немилостиво га одбија или ако му што и удијели, удијели му са презирањем, предусретајући га немилим погледом или и — рђавим ријечима. По томе сиромаш оде, а он у веселом друштву једе свакојака јела и друге слаткише, па их зајева вилањером, шамнањцем и другим пићем, те тако на велику штету своју и свог здравља и тијела немилите троши и разбацује без рачуна новце на гола и тапта уживања, а жао је му да бједном сирочету, које је гладно и жедно, голо и босо, даде коју крајцарицу, која је мали дарак ал велика задужбина. Св. Павле каже: „Шта човјек посије оно ће и пожњети“ (Гал. VI. 7.) А св. Јован опет вели: „Који дакле има богаства овога свијета, и види брата својега у невољи и затвори срце своје од њега: како љубав Божија стоји у њему? (I. саб. посл. Јов. III. 17.)

(Свршиће се.)

Стара црква.

У цијелој васељени
налази се на стијени,
једна стара црква — славна,
по имену православна.

Около ње на све стране
налазе се за Хришћане,
много цркви и храмова,
да с' у њима Бог прославља.

Да с' прославља Онај горе,
који створи свако створе;

мало створе — ка' највеће,
да се дневи — ноћи креће.

Међ' створењ'ма разликов'о
и човјека одликов'о
тим што му је разум дао —
те св'јету господар пост'о:

Над свима земним створењ'ма,
највећима — најмањима,
да га могу послужити,
здатку с' свом одужити.

Те да радом и без рада,
прослављати Творца свагда,
понајвише човјек мора,
изнад свију других створа.

Па за то се искупљајмо,
те Га сложено прослављајмо,
и у здању и у храму
одавајмо Творцу славу.

Стара црква знате л' шта је?
еванђеље наук даје:

Столац, 1889. г.

„Ће се два — три скупа сложје,
то се црква назват може.“

Стара црква — јесте права
којој 'но је Христос глава;
друкче не см'јеш ни мислити,
ако желиш Христов бити.

То је Христос Господ каз'о,
и себе је ст'јеном назв'о,
на којој је црква стална,
по имену православна.

Марко С. Поповић
богословац, учитељ.

Свештеник-православним родитељима.

(Наставак.)

„Неваљала дјеца срамота су својих родитеља“.

„Здравље је највеће благо“. Сви се трудимо, да то благо прибавимо. Но како ће се то благо одржати, или ако изгуби, повратити оно мало наше невинашце? Разумије се никако без помоћи туђе. „Кад је човјек здрав и вода му је слатка“, — те према томе треба дијете чувати да би му она храна пријала. Материно млијеко је прва храна, па ако и оно поквари дијете, онда се врло рђав темељ озидео здрављу његовом. Мати треба добро да пази, па да не доји дијете ни тјелесно болесна ни душевно нерасположена. У млијеку уписа све материне боље.

— За дијете свака болест прије прионе, крај све пажње, но за одрасла човјека, па и на зло се прије да. Нечистоћа и храна највише поруше свјеже тјело дјетета, а за тим и спавање. На то мајке треба највише да пазе. — Дијете, које није у стању ни с места устат, није криво што му се наруши здравље, те за то велика одговорност лежи на матерама. — Чим се дијете подигне на ножице, треба га привикават да само себи прибави оно, што му треба, а да се клони по здравље штетних ствари. — „Ко није био болестан не зна шта је здравље“. Зато свака мајка нек помисли у какву би биједу бацила своје дијете, кад би га само пустила да озебе и да добије од туд запаљења плућа. У том случају престаје плач и риданье, но треба спремаат све што треба за укуп. Жалити сад нема вајде. Требало је: „жалити жива а не мртва“. — Сва она кржљава дјеца, па и она мрљава, кр-

мељава, блиједа, трбушата и нечиста јасно казују незнање, немарност и неуредност мајчину. Многа ђеца овака постану и зато, што се мама погосподи, те повјери дијете слушкињи, којој је више до „сокака“ но до газдаричина мрљавчета. Слушао сам и таквих случајева да слушкиња боцка дијете иглицом да плаче, да од ње бјежи и да јој се скине с врата. Зар то није за дијете прави „белај сандук“? — Сад дјетету или се турне сиса у уста било гладно или не, повраћало или не; или се стави у бешику, те се млата по сат, да му мозак стане; или се утегне у оне путе, да не може готово ни дисат; или се најзад стави у онај мали апс — дубак. Овако се код нас ради и то још прећерано, а заборавља се: „Што је живот дјетињи простији и природнији, тим је боље за здравље“. — По што дијете почне гамизат, пузат, на ноге устајат, не носажмо га сувише; пустимо га самом себи — слободна. Оно се игра, а игром најбоље своје тјело јача. Зато не забрањујмо дјецу игре, њима не ће постат несретна.

Човјеку здраву све се мили, а напротив човјеку болесну и живот омрзне. Више има несретних богаташа, који зајеле здравља, па макар били и у највећој сиротињи; но јадне сиротиње која би пожељела блага па макар била и у болести. Нико није несретнији од болесна човјека. Сад помислите мајке, како ли је боном чеду на вашем крилу! Јадно му је, па макар му тад срце из њедара извадиле и дале!

Данас су и наша одрасла дјеца особито по варошима, прави мекушици. „Кад човек види тако млитав, разњежен и искварен нараштај, који само у банчењу и пијанчењу ужива и сами у којекаквим скрнавним песмама тражи душевне насладе, занета га мора зазепети до дна срца, и морају му пасти на ум Бранкове ријечи:“

„Неће бити соколова ока,
„Нити плећа ко стена широка
„Нити груди, као сињи камен
„Кад удариш, да истераш пламен.“

Чувајмо здравље своје нејачке дјеце; паметно их његујмо, па тога не ће бити. Шта нам ваља још чинити? — „Да тога не буде, ваља још у млађаној деци будити српску свјест, родољубље и јунаштво, а за то нема бољег средства од јуначких и родољубивих песама, особито народних.“

— „Без поштења нема живљења“. — Дјечије срце није ништа друго до лист бијеле хартије, на који ми можемо уписати што хоћемо. Но не заборавимо, ако што погрешно напишемо, да се са тог листића не да ништа збрисат. Било добро или зло остаје, дакле, у његовом срцу. Детињство је доба кад се све радо прима, и лакше схваћа; у том добу научено остаје до смрти. Сваки се сјећамо дјетињства и шта смо из њега изнијали. Доста нас има који кажемо: „Не могу друкије. Тако сам из детињства навикао“. Сви знамо да је: „навика једна мука, а одвика триста“, па опет не паштимо се много да у срце свога дјетета добру навикну упишемо. Кад је навика остатак од старијег, бар нек је добра. — Злу се прије дијете навикне, то сваки знамо, па ипак доста имамо у детињству скитница, а у зрелости лопова и убица. Не полагајмо највише бриге за се но и за своје млађе.

Тешко човјеку, ако га се људи клоне. Таки су људи обично изгубљени — они су нељуди. Нечовјека је лако створити, но треба бити јунак, те створити човјека, од оног невинашцета; човјека, који ће поштеним радом зарађиват са знојем лица свог, кору хљеба те не живљет као паразит о трошку своје породице, општине и народа; човјека, који ће бити одан Богу и

људима; човјека, који ће љубити слободу и правду; човјека, који ће умјети и хтјети одржавати задану ријеч; човјека, који ће крај урођених имати и стечених врлина; човјека, који ће љубити своје а поштовати туђе; човјека, мирна, блага, понизна, послушна, услужна, пристojна, уредна, правична и богојакљива. Треба дакле, добрим примјером упутити дијете да ко рача путем, који ће га довест међу људе. — Од раскалашности, гордости, надутости, непослушности, неуредности, неправичности и непобожности треба чуват дијете, као од живе ватре, јер ако га пустимо да загризе само од ових дивљака, не само да је за калемљење изгубљено тако дијете него и друге крај себе поквари. — Не заборавимо лијепе Христове приче које су пуне чистог морала хришћанског, пропричајмо их дјечи својој; не заборавимо народне мудре ријечи и приповетке, покажимо их деци својој, не заборавимо српску пјесму и историју, јер је велика срамота кад мјесто српске и побожне песме и ријечи „чујеш гдје се пјевају којекакве крчмарске, пијаничке и ноћничке песме, којих се човек гнушати мора.“ Покрај ових пјесама падају и многе ријечи које наводе на зло и одводе са правога пута. Овако постају неваљала дјеца, која срамоте своје родитеље. У овоме се баш, по нашим кућама много и много гријешни. А ево како и зашто:

У нашим домовима много се гријешни. Пред дјецом не само да се говори но често и учини се што ружно. То чине не само млађи но и сами родитељи. Отац пред дјететом псује матер, а мати опет грди оца, па често се посваде, па и потуку. Дјеца се у нашим домовима науче повати саме светиње. Слушао сам својим ушима гдје отац соколи сина да удари или опсује матер. Кад још напоменем да се наша деца вуцарају свукуд и са сваким онда није ни чудо, што их имамо доста, која су само за доле пристала. Овоме су највише родитељи криви, којима је само по кад кад наум пало да припитају гдје су дјеца. Добро је пазити да се дјеца не осакате или не утопе, али је тако исто добро пазити да душу не утопе, јер: „Поштење је најлепши украс људски; оно најдуље траје“.

(Наставиће се.)

Бесједа на Видовдан 1889 г.

Говорио у Градачцу **Васа С. Поповић**, протојереј.„Еј Косово; тужна наша славо сунце
ерпско гђе зађе криво“
(Видов-данска Химна од Ђ. Страјића)

Српски роде!

Данас се навршује пет вјекова, пет стотина година од онога тужног и по Србе злокобног дана — дана битке косовске, дана пропасти царства и величине ерпске. Па зато данас по свима ерпским крајевима и одјекује ова пјесма тугованка: „Еј Косово; тужна наша славо. Сунце ерпско гђе зађе криво“.

Па баш зато, што се данас навршило 500. година нашег туговања, нашег робовања; баш зато данас је достојно и прилично да одамо достојну пошту и спомен блаженим сјенима косовских јунака-мученика, који своју жарку ерпску крв пролише „за крет часни и слободу златну“.

Чинећи овај спомен косовским борцима шта можемо данас друго, него да се овом приликом сјетимо славе и величине ерпске, која бијаше за времена славних Немањића и све до Косова и цара Лазара; а да с' уздахом и тешким болом у души погледамо на муке које кроз ово пет вјекова, после Косова, пропатисмо.

Да би себи боље преставили шта смо на Косову изгубили, то прво треба да се обазремо те да видимо шта смо дотле имали; да се обазремо на оно вријеме када је ерпска држава била у најљепшем цвијету напретка и величине своје; када смо имали толике своје војводе и градове редом.

Највећу снагу и моћ дала је ерпској држави славна династија Немањића, која је ерпском државом владала 200 година. Од те славне породице ми смо имали много жупана, седам краљева и два цара.

Та је породица од једне мале ерпске жупаније створила велику ерпску државу, која се је за вријеме силнога цара ерпскога Душана ширила и простирала на три мора.

Ту државу нијесу Немањићи увеличали отимањем и присвајањем туђих, већ само уједињењем ерпских земаља.

Народ ерпски и држава били су тада и живили у правој срећи и благостању.

На све стране подизате су цркве и манастири, школе и болнице и други благотворни заводи.

Просвјета у ерпској држави напредовала је тада и тако рећи корачала дивовским корацима.

Књижевници и „скорописци“ ерпски трудили су се неуморно и писали различне књиге, особито црквене, те су их по цијелом славенском свијету разашили.

Због радиности и трговине свуд су подизани друми и калдрме, а најживља трговина вођена је са свима сусједима, особито са Мљетцима (Венецијом) и Дубровником. (Зато се и данас у ерпским пјесмама помиње „чоја венецијска“ и „брава дубровачка“.)

Закон силнога Душана дао је толики углед ерпској царевини, да је она узвишена и уврћена тада у државу првога реда.

А Душан, био је страх и ужас непријатељима ерпским.

Послије Душана ступи на владу његов слаби и малољетни син „нејаки“ Урош. За вријеме Уроша и поред њега онако слаба и нејака, великаши ерпски почели су се силити и о царство отимати, као што пјесма и вели:

„Великаши с' отимљу о царство,
Међу се се хоће да поморе.
Злаћенима да пободу ножи,
А не знаду на коме је прство“.

Урош није дуго владао, и када је умр'о с њиме се прекиде славна лоза Немањића.

После њега ерпски пријесто оста без владара. Зато се Срби састану „у Призрену ерпском Цариграду“, те Сријемско-Мачванског кнеза Лазара изберу за цара ерпскога.

Лазар је био владар мудар и паметан, али је владао у најтежа и најмучнија времена — у времена када је ерпској држави загрозила велика опасност споља и изнутра.

Унутра у ерпској држави ослише се ерпски великаши, те „на комаде раздробисе царство“, а између себе почеше се „крвнички гонити“

бити и свађати. Зато пјесник за тадашње српске великаше и каже:

„Забацише владу и државу.
За правило лудост изабраше.
Невјерне им слуге постадоше.
Великаши траг им се утр'о,
Распре сјеме посијаше грко
Великаши грдне кукавице,
Постадоше рода издаице“.

Тако стање у нутра. А споља? Турека навала из Азије прелила се као море у Европу и окомила се баш на српску државу да је поплави, да је потлачи.

Околне хришћанске државе биле су само мирни гледаоци и посматраоци тога чуда, те источне аждаје, која је пошла да цио свијет пождере.

Српска држава остављена је да се сама бори са Хришћанским непријатељем на смрт и живот.

Ето, тако је било стање српске државе споља и унутра за вријеме боја косовскога.

Зато кад се је турека сила већ примакла била, Лазар тада не уздајући се више у друге околне државе, преклињао је и позивао на Косово само Србе, говорећи: „Ко је Србин и српског имена и од српске крви и кољена“ нека дође на бој на Косово.

И заиста на Косово су дошли најчувенији српски јунаци: Стари Југ Богдан са његових девет тића, — девет Југовића, Милош Обилић, Милан Топалица, Иван Косанчић, Бан Страхинић, војвода краља босанскога Влатко Вуковић, и још многе друге српске војводе, јунаци и војска.

Главно бојиште одређено је на пољу Косову, гђе су се прикупиле и утабориле обје војске: српска и турека.

У очи самог дана битке, (као што народна пјесма вели), већ је почела неслога и свађа јављати се. Почео се проносити глас међу Србима да ће неко издати.

Вук Бранковић казао је, или управ дошаптао је Лазару да ће Милош Обилић издати српску војску и цара Лазара. Зато га је цар Лазар на косовској вечери у својој здравици и прекорио, ријечима: „Сјутра ћеш ме издати на Косову, и одбјећи турском цару Мурату“.

Милош је био јунак поштена и благородна срца, био је осјетљив и ватрен, па му је остало жао, и тај пријекор из уста цара Лазара увриједио га је до дна његовог племенитог срца, до дна његове поштене душе.

Зато у највећој љутини, ватри и узбуђености скочи, и закуне се, да ће својом руком убити цара Мурата и с тим показати да он није издајица.

И збиља, рекао је и учинио је. Отишао је сјутра дан рано прије зоре са своја два друга и побратима: Миланом Топалицом и Иваном Косанчићем. Дошао је у турски табор, и збиља распорио је турског цара Мурата! Затим се повратио и пошао натраг кроз турску војску, али као што пјесма вели: „да је вила, и да ј'им'о крила, и да му је од челика месо, не би перје изнијело меса“, а камо ли да умакне између онолике силе турске. Кад је поубијао мноштво Турака клоне — и Турци га ухвате.

Послије тога отпоче се бој страшни и крвави, — таки бој — да нијеси могао распознати коња ни јунака. И баш кад је било у најосуднијем часу издаде проклети Вук Бранковић, „проклет био и кога ј'родио“. Уклони се са Косова поља. И као што Владета војвода царици Милицы каже: „Он издаде честитога кнеза, и одведе дванаест хиљада, српске војске љутог оклопника“. Затим Турци навале и надвладају. Ухвате цара Лазара и погубе „и сва српска с њим изгибе војска“.

Цар Лазар умр'о је и погино као мученик, зато га је српска црква признала за светитеља.

Милош је невин опаднут и пао је као племенита жртва за свој народ. Зато се ми данас његовим јуначким дјелом опијамо, поносимо, челичимо.

А Вук, срамни издајник, његовог се гадног дјела гнушамо. И сами Турци нијесу га хтјели примити, него су му рекли: који човјек изда свој народ, како може бити вјеран другима?

Зато је и умр'о у очајању онако исто као и Христов издајник Јуда Искариотски.

Ето браћо, како се свршила жалосна битка на Косову. Ето како смо због неслоге изгубили моћ и величину своју.

Ето тако на Косову српска слава паде и пропаде. Угаси се свијећа слободе српске. Османлије опустошише српске земље „ко скаваца што поља опустоши“.

Порушише српске градове. Похараше и поробише српске светиње, манастире. Попалише српске цркве, школе и кубета. Оборише звона и крстове с цркви. Српске мајке с коњма прегазише и у њима чеда проплакаше. Српске сеје у црно завише, и јунаке српске пејекосе а младиће у ропство одведоше.

И тако српски народ после толике славе своје поста робље дивљем тиранину. Постадоше: „Српске земље турски спахилуци Српска чеда турски заточници“. „Код својега толикога блага, Србин поста слуга без динара“.

Све заузео, све поплави дивља хорда Азијата и поноси Срби витезови постадоше сиротиња раја.

Наста црно доба робовања, настадоше муке и патње српског народа, које су му у толико теже биле, што је дотле „живовао лијеп о“ у слави и слободи својој.

Патње српског народа познате су свакоме и тешко нам их је и помињати, јер с тим наше старе ране вријеђамо и позлеђујемо.

Свако зна да су Срби на кољу издисали, у тавницама трунули, у ланцима, под кундацима и наџацима падали, на коњма су разтрзани и на ченгелама умирали.

Крволочне Османлије све су чинили, само да сваку свијест српску угуше, те да се Срби никад више и не сјете славе и прошлости своје; да забораве и име своје, да напусте и вјеру своју. Али то не дочекаше непријатељи његови.

Ево данас се наврши 500 година и Србин још дише, још живи, још се креће, још се сјећа своје прошлости — својих патња и зулума; још чува аманет својих предака, који му оставише, и којег треба да се чврето сваки држи, а то је: „чувају своју православну вјеру и милу народност“; цркве и школе подижи; живи умјерено и побожно. Буди трезвен у садашности, научи се од прошлости ради љепше будућности. Тим ћеш и видиме и невидиме своје непријатеље побједити; јер смо већ претурили она зла и

мучна времена, која дај боже не повратила се никада.

И заиста други народ пропао би са свим, — нестало би га. Али наш народ све је сносио, трпио и издржао је.

А шта ли га је највише очувало и одржало? Ето шта: Сакупљао се је код цркава и манастира; слушао је старца духовника, који га је у вјери тврдио; слушао је српског слијепца, који му је пјевао о прошлој слави и снази српској; слушао је гусле које му опјевају Косово и Лазара. Дакле: Вјера га је крјепила, пјесма га је снажила, гусле су га будиле. Те због тога:

Неклонусмо под туђавом,
Под оковом, под синџиром.
Крјенисмо се старом славом,
Часним крстом и путиром“.

У пркос петстољетном робовању очували смо име, вјеру и народност своју за коју косовски јунаци падоше у боју. Свјесни смо данас себе и свога српског имена Знамо прошлост. Пред нама је будућност. Ничега се више не бојимо, јер више немамо шта губити. Сад само добијамо.

Косовска неслога треба да нас је научила памети. Зато, браћо, сада треба да имамо пред очима само једну мисао — мисао слоге, или управ ону лозинку која Србу пише и на грбу: „Само слога Србина спасава“.

Ово су ријечи свете. Њих је Србин себи створио у муци, и премишљајући о неслози старој.

Па зато, Србине, брате, слажи се са братом својим, јер без слоге спасења ти нема. Само слогом можемо поправити косовску неслогу.

И као год што сваки час говориш: „Боже помози“ тако исто сваки час понављај у срцу и те ријечи: Само слога Србина спасава.

Оплакујући данас овде светог велико-мученика цара Лазара, Обилића и друге косовске борце-витезове, сјетимо се и наше браће око Косова.

Јер баш на Косову требало би данас светковати, те вином и сузама прелити оне кости косовских јунака. Али Срби око Косова и око Призрена не могу и не смију данас овако као ми светковати, јер још цвиле под турским синџиром, још Косово освећено није. Тамо се не може.

Али хвала милостивом Богу, нама је то овде под правдољубивом хришћанском владом, под правичним законима и под мудром управом Његовог Величанства нашег премилостивог цара Фрање Јосифа I. дозвољено и слободно.

Сјетимо се да ово не би смјело бити прије десет година овдје. Сјетимо се велим тога па Богу благодаримо што смо дочекали да можемо и смијемо овај дан тужне успомене достојно ожалити и прославити.

Зато благодаримо Богу и нашем премилостивом цару.

Из свега доведе ми видисмо да смо због неслоге изгубили моћ и славу своју. Видисмо и то, да ми поред тужне косовске успомене можемо прославити данас још и петстољетну издржљивост нашу, борбу нашу, побједу нашу.

А после свега тога рецимо браћо:
Слава косовским борцима!
Мир пенелу њиховом и вјечна им памјат!
Вјечна им успомена у народу српском!

Амин.

О свештеничким сједницама у опште.

„Без договора није ни разговора“.

Свештенички је позив тежак а дужности његове велике су и за Хришћански народ спасоносне; па да би свој свети позив оправдали, да би тешкој задаћи бар у неколико могли одговорити, треба рада; а рад се никада правилно ни добро обавити не може, ако људи нијесу марни и заузети, ако се не труде и сами не теже, да им посао назадан не остане. Има некијех који би с највишом вољом радили свој посао, али једно што не знају, а друго, што сав у опште простиј сталез хоће некога, да му предњачи, хоће да га води и упућује, па посао одмах иде добро.

Узмимо наше тежаке. Они нигда нешто веће и корисније почети не ће, ако се не ће наћи когод па да их поведе. — не ће шта више ни оно да почну, што се клони појединих кућа. Ако им човјек представи, да су држање свечарства и слава о крсним именима убитачна — ако се такве части протежу на 3—4 дана, те да би то требало укратити, они ће обично сваки одговорити: „е, па ја не могу први почети, кад свак укине и ја ћу“. Ако је старјешина кућни отишао куд за дан два, млађи већ ладно и немарно врше домаће послове и сваки хоће да дангуби; остави ли учитељ своје ученике, и и само за часак умакне ли им с очију, одмах настаје жагор, вика, препирка, задиркивање и друго, а на рад и не мисли се, па је тако и код војника и код свију у опште млађих, којима треба надзора и пажње, па тек онда да се радити може.

Свештенство има свога старјешину и поглавицу у личности Архиепископа и Митрополита и своју протостављену духовну власт, па сад, кад ови не би свештеничке послове и владање пратили, кад не би налагали, шта све свештенство радити има, разумије се, да би се и свештеници дали немару и сваки би у раду скренуо, у дужностима ослабио и друго нешто почео радити — или би се предао дембелисању.

На управама протопрезвитерата, постоје проте или надзиратељи, па ако су ови у пословима спори, ако дужности занемарују и остављају од данас до сјутра, разумије се, да ће и подручно свештенство дријемати и у послу назадно бити.

Старјешини у кући, учитељу у школи, часнику у војсци и т. д. лашње је заповиједати, јер своје млађе увијек пред очима има; али шта да рекнемо ми за наше свештенство, које је по 3, 5 и више сати растављено у парохијама једно од другог?; како ћемо ми савјетовати се и налагати оно, што се у данашњем времену мора радити? — Прото односно надзиратељ не може ићи сваки пут од једног до другог тумачити, кад се има шта радити и како, јер му то ни дужности остале не дозвољавају; да се опет сваки пут пискара и тим начином даје на знање, шта се све чинити има, па ни то није добро ни сигурно, јер се писмо често пута загуби, подере, умрља и не дође на вријеме ономе, коме је управљено, па ако баш и дође, ми имамо

у Босни још таквих свештеника, који нијесу добро вјешти писању, па до краја и не разумију све, што им се пише. Други су опет немарни, те прочитав, забаци га ће случајно, и тако многи се често и не сјећају да им је о том и о том што писано. Осим свега тога, новост неку у нашем народу завести, то иде врло тешко, јер он обично тежи за онијем како је те досад било и ишло; е, али кад данас и измјене треба, мора се нешто ново уводити према данашњим околностима, као што се и старо у доста прилика промијени. Разноликост такође не годи добро никоме и ни у ком скоро послу, па свему томе, да би у неколико наши свештеници љепши правац дали, да би и себи тешки посао олакшали и већу корист својој пастви допринијели, треба сви протопрезвитери односно надзиратељи да оснују у својим мјестима тако зване: „Свештеничке сједнице“, у којима ће се сви заједно савјетовати: 1. За своје послове односеће се на цркву, школу и народ, а 2. и за остало све, што им као пастирима у дјелокруг спадало буде.

Нашему неуком свештенству, такве су сједнице читава школа. Ту сваки поједини види и чује све, што се ту ради и говори; сваки буде тачно обавијештен о овоме и ономе, сваки има права говорити, стављено питање решетати и свој суд и мишљење о њему изрећи; сваки се ту пита, сваки одговара, сваки гледа и пазн, па се најпослије о једном предмету докона, и, оно, о чему се већином гласова ријешн, није ничијом самовољом одређено и нема се узрока ни на кога зато викати. Је ли когод за што пред такву сједницу позван на одговорност, разумије се, да ће тај скуп свештенички више на њега утицати, него ли кад га један само свештеник зове преда се, па макар да је тај и најстрожији. Забрањује ли се или доказује ли се коме шта, па и за то је више угледа, кад се коме шта изрекче у томе друштву, кога он и нехотице мора поштовати.

У сједницама дакле свештеничким мјесто је да се за све наше црквене ствари, своје дужности, народне мане и т. д. бистри; а сједнице те јесу и као мали духовни судови, који по закону и праву ни појединим свештеницима не праштају, кад који у чему застрани. Има некијех, који су врло упорни, па просто не ће

да врше задатке и онако, како могу и знају; али кад њему у сједници прото, или други старији свештеник прочита његово, па кад му предочи посљедице, које га ради немара постићи могу, он тада и сам увиђа да није добро тако радити, стиди се остале браће, увиђа, сам да је изостао, није рад да буде стражни; и тако послнје лаћа се посла. Онако, поручуј ти њему кући шта оћеш, кад он не види шта се ради ни како се његова браћа утркују за послом, он толико не осјећа, јер га нема шта да подстрекне на рад.

У овом протопрезвитерату, било их је и таквијех, који су прије неколике године правили зоговоре, па да се сложн одапру и да не раде све, што им се од стране протопрезвитер. уреда доставља, па данас више тога нема, јер је сваки и без казни дошао до убјеђења, да ваља радити. За три године и више од како постоје овдје свештеничке сједнице, и ако није ступило све у живот, што се предлагало, свештенство је овдашње коракнуло напријед, и ја се похвалити могу, да су ми данас у протопрезвитерату сви (осим двоице) марљиви и добри, да им се мало што приговорити може.

Сви раде, а што не знају то питају; сви су чисто и пристојно одјевени, сви у друштву весели и расположени; проту воле, а и он с њима радо се дружи. и сви заједно устајемо на оно, што свијет наш тамани и учимо га, да се кане свега, што му несрећи и пропасти служи. — Нашим састанцима допрноси и то доста лакоће, што су сви свештеници у котару најдаље четири сата од вароши далеко, па се шта више пред свачију кућу у колима може доћи; али кад се то заведе и онамо, ће је протопрезвитерски уред даће, и тамо ће свештеници долазити, јер ће их лична побуда и корист у тако красно друштво водити.

Код нас овамо сједнице редовне држе се: мјесеца јануара, априла, јулија и октобра, а ванредне, кад им се потреба укаже. Прото је предсједник, а међу свештеницима најстарији подпредсједник, а који је перу вјешт, тај буде гласањем за перовођу сједничког изабран, и свију их Високопречасна Конзисторија потврди. Предмете за рјешевање, обиљежи сам прото већ у колико тачака нађе за сходно, па кад сједница свој рад са молитвом отпочне онда и други свештеници имаду права нешто предложити, које се такође гласањем усваја или одбија.

Сједнице се обично почињу у 9 или у 10 сати прије подне, па говор и дебата траје како кад. У нас обично прође 1 сат по подне, а буде и до 2 и више. Нарочитом молитвом рад се заврши, и разилази се сваки на своју страну, очекујући и опет радосно позив за другу свештеничку сједницу.

Ми овдашњи отпочињемо сједнички рад стојећи, и један чита ову молитву:

„Господи Исусе Христе Боже наш, прими молитву сију во оставленије грјехов рабов твојих и благослови нам свакоје благоје намјереније, и дјело учениј наших, јеже благополучно начати и без свакаго препјатија во славје твојеј совершити; нам же служитељем свјатаго твојега олтарја благопоспјеши, совјетованија наша исправи и во совршеније силоју пресвјатаго Твојега Духа спјешно произвести сотвори.“

Прекрстив се сједамо сви за посао, кога обично као предходно отвори прото (или други који) са неколико ријечи, и тада се узимају у претрес редом стављене тачке на листу, који је као пословник тога дана постављен на сто.

Наредбе Високопреч. Конзисторије усвајају се без ријечи, само се обавијести сваки потање шта је и како се око тога радити има, па да се

тачно у дјело приведе. Остааа питања, предлози и т. д. дају се на рјешавања и гласања, при чему сваки свештеник редом идући, даје свој глас и мишљење, и по окончаном, већ се види, је ли тај предлог уважен са већином гласова. Кад се сва питања на реду стављена претресу, обично дођу на ред тужитељи — брачни спорови или друго што, што се има позватим пред сједницу предочити. Ако је више особа позвано, собе су наше тијесне, те се то обично пред кућом прогином у авлији обави.

Послије свршена рада, обично се чита или отијева овај Тропар глас 4.

„Благодарни сушче и недостојни раби твоји Господи, от твојих великих благодјејаниј на нас бивших, славјашче тја хвалим, благословим, благодарим, појем и величајем твоје благоутробије и рабски љубовију вопијем ти: благодјетељу Спасе наш слава тебје.“

или овај глас 3.

„Богородице христијаном помощнице, твоје предстателство стјажавше раби твоји благодарно тебје вопијем: радујеја Пречистаја Богородице Дјево, и от свјех нас бјед твојими молитвами всегда избави, једина векорје предстателствујушчаја.“

Одговор на одговор г. јереју Гаврилу Бољарићу вјероучитељу на гимназији у Сарајеву.

Кад сам у 7. броју овога поштованог листа написао оно неколико ријечи односно служења свештеничког са Архијерејем у цркви, мислио сам само на то, да вас пречасни оче, упозорим и пострекнем, да пространије и опширније опишете оно, о чему сте већ почели били писати. Но, ви не само да ми на моје питање односно на моју жељу готово ништа не одговористе, него узесте ствар са свим другу, за коју вас ја ни најмање питао нијесам, и из које се може видети, да ви имате нешто на срцу, што вас врло мучи, па сте то хтјели овом приликом изјадати, а не знадосте, да то мене — а можда ни другога — ни мало не занима.

Који је „церемонијал“ бољи и љепши, и који би требало измијенити и укинути: овај, по

вашим рјечима „наш“ (грчки), или онај (опет по вашим ријечима) „ваш“ преко Саве, то се мене ни вас ни мало не тиче, јер нас двојица, т. ј. ја и ви, нити што можемо у православној цркви измијенити, нити што додати или одузети.

Ја нијесам учио високих школа; нијесам свршио ни гимназију ни реалку а некамо ли какав факултет, али сам ипак слушао гдје паметни и научени људи говоре, а ваља тако и црквена историја вели: да смо ми Срби и у опће Славени примили православну вјеру од Грка, дакле из Цариграда, од вселенске цркве, под коју канонички попадамо. На даље сам пречасни оче и то слушао а негдје сам и читао: да је неки кнез руски хотећи примити Христијанство, или коју другу вјеру, слао своје посланике

по свијету, да виде, која је вјера најбоља, те да су ови дошли у Цариград а не у Сријемске Карловце, па ни у Пећ. Ту им се, у Цариграду, у светој Софији православна вјера најбоље допала, те су је и пригрлили. Отуд сљеди: да су они — а и ми, сав обред а и тако звани „церемонијал“ од Грка из Цариграда примили.

У осталом, ако ми коју горку по некада рекосмо против поступка грчких владика, који су у нашој Босни до сада били и што-какву злоупотребу чинили, (премда је било и заслужних Архијереја, јер нам они у најкритичнија времена сачуваше православље наше у овим земљама), не сљеди отуд, да морамо и против православног обреда и начина служења грчког викари; јер знајте, да је обред код Грка правилан а и церемонијал по типичу цариградском најтачнији, но ви га, само ви назвасте неправилним!!! Дакле, онда је и вселенска црква и патријаршија, која је тај типик издала, на кривом путу, но то само ваља по вашем схваћању.

За то сам, оче и брате по Христу, нашао за добро, да вам ове неколике искрене ријечи у интересу православља речем, и уједно вас замолим, да ми ствар ону, за коју вас упитам — ако сте јој вјешти? — разјасните, а да оставите на крај све оно, што би могло бацити и најмању сјенку на наш православни обред и што на саму ствар не спада, јер је вас за то питао

нијесам, па и да сам, ви сте требали одговорити: да нијесте надлежни ни позвани писати о стварима, које се, мање више, тичу свега православља. Ми имамо Архијереја, који су у првом реду, позвани да чувају чистоту православне вјере и њезиног „церемонијала“, па ваља би пречасни оче, они сами устали на обрану чистоте, кад би што „грчко“ и по вама „неканонично, расколничко“ било у тој ствари.

Надам се да ћете ми удовољити мојем питању и описати све појединости служења свештеника са Архијерејем у цркви.

А што се тиче других питања, које истакнусте у вашем одговору, нека вам друга браћа, која су ученија и вјештија у црквеној историји, догматици и каноничком праву; на то одговарају па и ви би нама могли то разјаснити и литерално доказати и описати све појединости и неправилности, ако их има (???) и ако се што увукло туђе у нашу цркву, и које наша догматика не трпи (!?!). Тим ћете учинити услугу нашој цркви, коју сви као вјерни пошљедоватељи св. Апостола служимо и добро пазимо, да се ништа ново у њу не унаша.

Притока (код Бихаћа), 25. јуна 1889.

Ваш одани у Христу брат:

Коста Ђовачевић

свештеник.

Опис Манастира Крупе*)

(По предању и народном приповиједању).

Крупа манастир лежи на дивном и узвишеном мјесту у селу Крупој, далеко од Бањалуке 4½ сата, уз ријеку Врбас с' лијеве стране. Сјеверни и јужни зидови још су и данас читави, а и са западне стране још је читав. Прва два зида висока су по 8 метара старог зида, а сјеверни који се зове дума висок је 14 метара. Олтар је срушен, ал' и он је висок до 3 метра. Простор манастира износи

35 метара уз дуж, а широк је 11 метара. Уз дуж са сјеверне стране цијелога манастира налазе се старе зидине које стоје у свези са манастиром. Ту је као што приповиједају била калуђерска трпезарија и ћелица, а и данас се налази остатака од читавих зидова.

С' јужне пак стране налазе се 3 уска неоштећена прозора, која су саграђена од љутог тесаног камена. Са сјеверне стране

*) Види шематизам Д. босанске православне Архиепископске за годину 1883. стр. 19.

нема ниједног прозора, можда сигурно зато, што су ћелице у свези стајале са манастиром. На западној страни у думи налази се једно велико окно у ком би се највећи човјек могао исправити, за које приповједају, да се је у њему налазио један велики драги камен, који је од себе давао свјетлост тако, да су ђевојке у селу Добрњи, које је далеко од манастира 1½ сахат, могле вести према тој огромној свјетлости.

Око манастира Крупе налазе се многе гробнице, које су грднијем и тешкијем плочама покривене. На сред олтара налази се једна велика гробница, коју су Турци некад раскопали, мислећи да се у њој налази закопано благо, па су из узрока тога у њу спуштали неког покојног Михаила Видојевића, а то зато да им новаца извади; али овај осим људских костију и глава није могао ништа наћи.

И данас има један жив старац од 90 година по имену Иле Видојевић, који ми је приповједао како је неки Лаза Думановић попео се на манастирске зидине, те по турски заплалакао подне, и да је одма од тога часа обољео, те 3 године у највећим мукама патио се, док напослетку није умро. По смрти његовој неки Милан Живковић тако исто попео се на манастирске зидине те по турски заплалакао подне, а одма му се је укочила лијева рука и нога, тако да је више година као највећи патник живио и умр'о. Исти Видојевић приповједао ми је како је неки трговац из Аустрије именован Станко долазио и казивао, да има близу манастира у земљи једна повелика магаза, која је пуна бакра и другог скупоцјеног различитог посуђа.

Границе манастира јесу: Са истока красно крупско поље што га таквог на-

далеко нема и ријека Врбас, која је далеко од манастира 8—10 минута. Са запада налази се врло красна шумица и планина Перетовац. Са југа град Гребен од кога се још и данас зидине виде, о ком приповједају, да је за обрану манастира саграђен био. По томе се и приповједа, да су се после пада Босне преко 20 година из истог града калуђери бранили, и напослетку да је са источне стране крминског брда и са десне стране истога манастира порушен. Други опет приповједају и доказују, да је манастир Крупа држао се све дотлен док се Турци испод Беча нијесу вратили, те кад су из Беча сузбијени и и у ове земље проћерани, да су га тек онда порушили. Са сјеверне стране манастира налазе се гајеви и ријека Крупа, која је удаљена од манастира 5 минута, а извором четврт сата, а утоком до 10 мин. с' источне стране у Врбас, у којој се може наћи доста добре рибе пастрме. На ријеци Крупи налази се више ступа с' ваљцима за сукно. Далеко од манастира до 308 корачаји налази се дрво јерговац, за које приповједају људи, да ту има нека остава. На западној страни манастира налази се један добар извор с' добром ладном пијаћом водом, који је земљаним томрцима доведен до пред сами манастир, а то свједоче останци који се и дан давају понегде под истим водоводом налазе. Далеко од манастира 1½ сата с десне стране Врбаса налазе се многе пећине, за које ми је Иле Видојевић приповједао, да су калуђери кад су из манастира рашћерани онда у тим пећинама преко 30 година живили, јер је положај заиста такав, да им непријатељ није могао ништа учинити. Са источне, јужне и сјеверне стране били су ограђени великим стјенама и обраслом шумом, а са западне стране јест ријека Врбас преко ког непријатељу не бијаше лако пријећи.

WWW.UNILIB.RS

У посједу свом имали су калуђери неколико оаза, које су обрађивали, те тиме се издржавали, а и српски ондашњи народ по некад је крадом по нешто доносио, што им је било од потребе. Од тих оаза и данас има преко 50 јутара земље, што оранице, што косанице, које немају својих снахија него само плаћају цару десетину. Исту земљу посједује 5 кућа кмета, Ахмет-бега Џинића из Бањалуке. И данас ове пећине и околице у којој су калуђери становали носе име „калуђерице“, а то збиља доказује, да су у њима калуђери живили. Но још је бољи доказ тај, што је неки Блашковић, чобанин из Крмине, прије неколико година нашао један велики дрвени крет у једној пећини, који се и данас у крминској цркви на часној трапези налази. Црква крминска далеко је од манастира 1½ сата. Од манастира има један пут који и данас постоји, и тај је везао манастир са градићем, који се над ријеком Врбасом налази; а испод градића постоје и сад на обалама видани темељи од каменог моста, који је преко узине врбаске водио пут у село Крмине. Напоследку запитам Илију Видојевића, да ли по предању могу знати, ко је овај манастир сазидао? — на што ми он одговори: да је чуо од старијих људи, да га је зидао отац и син. Оцу имена

није упамтио нити га знаде, а сину сигурно је име Симеон. Због чега се збиља може тврдити да је овај манастир Крупа задужбина првог Српског краља Стевана Немање у калуђерству названог Симеуна. Манастир Крупа почео се понављати г. 1887.; на истим оним зидовима на којима је и прије био подигнут; но само је скраћен олтар за 5 метара мање, пошто је био дугачак 11 метара. Попријеки зидови остали су који су и прије били, и дума је срушена, а мјесто ње подигнут је од тврдог камена торањ.

Манастир Крупа биће ове године сасвим довршен, а на велику Госпојину освештан. За ово велико благотворно дјело има се највише захвалити Високој Земаљској Влади, која је у ту цијељ даровала 3.000 фор.; бившем митрополиту Сави Косановићу, који је даровао 100 дуката цесарских; покојном блажено-почившем Партенију Давидовићу игуману, који је даровао 100 дуката цесар; и блажено почившем Јермсаху Исаји Костићу, који је даровао 50 дуката цесар. А тако исто хвала и осталим дарежљивим Србима добротворима, који овој стародревној светињи у помоћ притекоше.

Прибележио

В. К. прото.

Број 992.

ОКРУЖНИЦА

Свима српско-православним црквено-школским Општинама и пречасном свештенству као и црквеним туторима Дабробосанске Епархије.

Многе српско-православне црквено-школске општине, свештенство парохијално и манастирске управе, са малијем изузетком, као што је примјетила АЕ.

Митрополитска конзисторија, подносе црквено-школске рачуне састављене у грошима. Но почем овај новац данас овдје не постоји у промету, него се све прима и издаје у банкнотама аустријске вриједности, то онда није правилно, да се рачуни црквени, манастирски и школски подносе у оном новцу, који данас не

постоји, него само забуну и штету у превађању из гроша у форинте собом доноси.

Ушљед тога упућују се и позивају се славне црквене општине, свештенство, манастирске управе и црквени тудори, да у будуће рачуне подносе у форинтама, а не у грошима, и то сваке године у изводу, и у два једнака преписа о приходу и расходу по уложеном обрасцу, од којих ће се по прегледању и са можебитним примједбама, или са одобрењем, потврдити и један образац повратити, а други у конзисторијалној архиви задржати.

Овом приликом примјечава духовна власт, да се код неких општина чини злоупотреба са црквеним имањем, да се тачно не воде рачуни, да поједини или њих двојица, без знања већине, воде такве рачуне, а код неких цркава да се никако и не воде рачуни, и т. д. Према томе наша се је ова духовна власт побуђена, а на основу свога „Пословнога реда“ §. 23. тачке 1., 2., 5. и §. 27., позвати све црквено-школске општине, црквене тудоре и све свештенство, нека се изјасне: „По којем се правилнику предузимају избори општинских чланова, школских одбора и црквених тудора, и када?; на колико година чини се избор

црквене општине, школског одбора, црквених тудора, и од кога? и којим редом бивају ти избори? Како се рачуни воде, склапају и како се исти предавају од старе ново-изабраној општини? У опште: Како се цио рад општински, школског одбора, тудора, чланова општинских, и т. д. управља и по којем пропису ради цркве, школе и њихових непокретних и покретних добара, приноса, завјештаја? и т. д.

Имају ли за рачуне нужне штампане протоколе о приходу и расходу, као и инвентаре свију пописаних црквено-школских ствари, и све што се односи на то? — Да ли имају свој правилник (штатут) писан или штампан, и ако такви постоји нека га изволе у препису послати АЕ. Митрополитској конзисторији на увид?

Уједно позивају се славне Општине, нека се у погледу својег правилника изјасне у толико, у колико свој дјелокруг схваћају, ради цркве, школе и свега што се клони тачном темељном поретку црквено-школских, општинско-свештеничких и учитељских одношаја у појединим мјестима, у варошима и селима.

Из конзисторијалне сједнице.

Сарајево, 8. јуна 1889.

АЕ. и Митрополит Дабро - босански :
Ђорђе Николајевић.

Књижевне вијести.

О првим професорима српске гимназије у Карловцима и кад је она отворена. Од Димитрија Руварца, пароха земуноског. Прештампано из „Новог Времена“ за г. 1889. Штампарија Симе Паића у Земуну 1889. стр. 12.

Приповијетке Николе В. Гогоља. Књига II. свеска 198. народне библиотеке браће Јовановића у Панчеву.

Галетеја драма у 5 чинова написао С. Васидијадис, с јелинског превео Дим. Алексијевић. Свеска 196. народне библиотеке браће Јовановића у Панчеву.

Споменица 500 годишње битке косовске. Бој на Косову, на Видов-дан 15. јуна 1389 По српским народним цјесмама уз гусле скитио Миливој Србинић. Издање срп. књижаре и штампарије

Браће М. Поповића у Новом Саду 1889. — 8 на, стр. 63. — Са 14 слика, међу којима манастир Раваница, црква Лазарица у Крушевцу, цар Лазар, царица Милица, породица цара Лазара, Милош Обилић, вечера кнежева и неколико слика о боју на Косову.

Метастазијев Атилије Регул. Позоришна игра у три дјејства. Превео Др. Петар Јовановић. Свеска 200. народне библиотеке браће Јовановића.

Општи земљопис за најстарије разреде народне школе. Са особитим обзиром на Аустро-Угарску монархију. Саставио: Јован Благојевић, учитељ српске више дјевојачке школе у Сомбору. Треће прегледано и поправљено издање. Одобрен од Вис. Нар. црквеног школског савјета. Цијена 36 новч. У Сомбору Издање књижаре Миливоја Каракашевића 1890. год.

Свештена историја старог и новог завјета у двије књиге, састављена по новом програму за гимназије и за средње школе. Издање 4. Од протојереја Василија Михаиловскога. У Петрограду (Русија) 1889.

Сто двадесет слика за свештену историју старог и новог завјета. Треће издање. Од Василија Михаиловскога.

Све три ове књиге штампане су на руском језику а могу се добити за 1 ф. 80 новч. или 1 р. 25 коп. код књижаре Тозова у Петрограду или код самог аутора под атресом: Протојереј Василије Михаиловски *St. Peterbourg* (Russland).

Братство. Пета књига друштва светог Саве. Београд (Србија) 1889. Цијена два динара или 1 фор. за оне који нијесу чланови друштва св. Саве. Има 255 страна са овим садржајем: 1. То је божја воља. — Сићевачка клисура. — Заборављени патриоти. — Босна. — Из живота у Старој Србији. — Јетрвица адамско кољено. — Преко Коџа Балкана у Рилске планине. — Краљ Урош I. и грчки повјесничар Пахимер. — Кратки преглед српских народних пјесама. — Нагорич. — Српске народне пословице.

Извјештај о српској великој гимназији у Новом Саду, за школску годину 188⁸/₉. У Новом Саду штампарија српске књижаре Браће М. Поповића 1889.

Извјештај о православном богословском заводу у Задру, за школску годину 1888-89. Година

XI. Задар, Печатња Ивана Водицке 1889. У I. дјелу овог извјештаја налази се „свети Вит“ (Видов-дан). Једно питање из агиологије православног цркве. Расправно проф. Ј. Вучковић.

Отачбина. Књига 23. свеска 89. за Август 1889. Година 8-ма у Биограду краљевско-српска државна штампарија.

Гласник земаљског музеја у Босни и Херцеговини. Књига II. Година I. Садржај: I. Riznica porodice Hranica (nadimak Kosača); II. Рушевине дворца Јајнице војводе; III. Vojvoda Toma; IV. Манастир Озрен; V. Crtica o životu gmazova, који живе у Bosni i Hercegovini; VI. О босанској музици. VII. Blagajeva maslinica. VIII. Старобосанска листина од године 1688. IX. Otomanske valije u Bosni. X. Челенка са мађарским грбом. XI. Nove vrste i varijetete Otiorrhynchus-a iz južne Bosne i Hercegovine. XII. Два хералдичка споменика из Босне. XIII. Listnie kralja Matije Korvina. XIV. Старобосански натпис код хана Чоршулића. XV. Kako se našlo i diglo gnijezdo orla zlatana. XVI. Мач од туча, извађен из Дрине. XVII. Ко је био сликар fojničkog grbovnika? XVIII. Два римска натписа у Гламочу. XIX. Различито: Нова предисторијска насебина код Сарајева; Tertibiziba у Далмацији; Љељени у Босни и Херцеговини; Darovi zemaljskom muzeju. Дописи уредништва.

Хришћански весник. Свеска VI. Јуни 1889. година. XI, са садржајем: 1) Косовска пестогодишњица. 2) Да ли се св. Саво светкује у римској цркви. 3) Како да објаснимо неке сличне црте међу религијама старог света и хришћанског. 4) Свештенство и политика. 5) Лутер и реформација. 6) Оче наш. 7) Са избора свешт. у Нишу. 8) Црквене вести. 9) Беседа. 10) Пастирска посланица. 11) Нимник. 12) Реч војницима. 13) Неколико примедаба. 14) Глас из народа. 15) Из пастирске праксе. 16) Белешке. 17) Вести из црквеног света. 18) Афоризми. 19) Ситнице. 20) Грађа за историју управе владике Никанора Ружичића.

Жича. Број 4. јуни 1889. Година I. Садржај: Косовска прослава. — Слава им. — Видовданска химна. — Молитва. — Укази. — Писмо бивше црквене хијерархије. — Посланица нове црквене хијерархије. — Нова црквена управа у краљевини. — Вера и дела. — Проповед на

